

Posudek oponenta diplomové práce

Autor: Bc. Šárka Muzikářová

Název práce: Role jednání v perspektivě politické filosofie Hannah Arendtové ...

Oponent: Marek Skovajsa, Ph.D.

Kriteria hodnocení:	Hodnocení:
Vhodnost a aktuálnost tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru	1
Stručné slovní hodnocení:	
Využití relevantní teoretické literatury včetně cizojazyčné	3
Stručné slovní hodnocení:	
Formulace cíl (problém, dílčí cíle) s využitím teorie	3
Stručné slovní hodnocení:	
Formulace hypotézy (výzkumné otázky)	2
Stručné slovní hodnocení:	
Splnění vytčeného cíle	3
Stručné slovní hodnocení:	
Vhodnost zvolených metod a jejich použití	2
Stručné slovní hodnocení:	
Je-li práce prakticky orientovaná, zda přináší návrhy řešení (doporučení)	-
Stručné slovní hodnocení:	
Kvalita vlastních závěrů	3
Stručné slovní hodnocení:	
Práce s literaturou, citace pramenů, informačních zdrojů	2
Stručné slovní hodnocení:	
Formulační a gramatická úroveň	1
Stručné slovní hodnocení:	
Grafická úprava	1
Stručné slovní hodnocení:	

Celková známka před obhajobou: 3

pozn.: Lze udělovat známky od 1 do 4. Vpřípadně, že bude jedna část práce hodnocena známkou 4, je třeba práci nedoporučit k obhajobě.

**Katedra studií občanské společnosti
Fakulta humanitních studií
Univerzita Karlova v Praze**

**Department of Civil Society Studies
The Faculty of Humanities
Charles University in Prague**

Témata a připomínky pro obhajobu, průběh obhajoby:

(Je nutno vyplnit, aby se student mohl připravit na obhajobu; počet témat a připomínek upravte podle Vaší potřeby.)

viz posudek níže

Cítí-li vedoucí práce či oponent potřebu vyjádřit se k práci či k průběhu obhajoby podrobněji, necht' tak prosím učiní zde (příp. na přiloženém archu).

V Praze dne

.....

Podpis oponenta práce/ Podpis vedoucího práce

Diplomová práce Bc. Šárky Muzikářové je věnována otázce, nakolik je současná občanská společnost prostorem vhodným pro uskutečňování specifického modu lidské činnosti, který Hannah Arendtová označuje jako jednání. Pokud se zjistí, že občanská společnost představuje příznivý rámec pro jednání, znamená to, že je prostředím, v němž dochází k obnově politiky a veřejného života ve smyslu, jak jim rozumí Arendtová. V opačném případě je občanská společnost součástí úpadku politiky v moderní době, a je tedy nutné její konvenční význam přehodnotit.

Už z této úvahy je patrné, že teoretická otázka, kterou si autorka klade, je plně relevantní. Svou argumentaci strukturuje do tří kroků: 1. podává vymezení občanské společnosti a občanského sektoru a ukazuje, v čem spočívá dělba práce mezi občanskou společností a státem; 2. vykládá základní pojmy politické filosofie Hannah Arendtové se specifickým zaměřením na tři typy lidské činnosti: práci – zhotovování – jednání; 3. odpovídá na hlavní teoretickou otázku, tj. ukazuje, jak je v občanské společnosti možné jednání.

Silnou stránku práce představuje velmi solidní interpretace základních konceptů Arendtové v kapitole 2. Náročnější interpretační kroky a vlastní argumentace jsou však poměrně slabé.

Značně povrchní je vymezení občanské společnosti v části 1.1. Autorka necituje původní literaturu, ale opírá se pouze o již hotová shrnutí (zejména K. Muller). Neodkazuje ani na článek Charlese Taylora *Invoking Civil Society*, ze kterého Muller vycházel. Ve výkladu o pojetích občanské společnosti autorka předkládá několik třídění, ale nedospívá k žádnému závěru: s jakým pojmem občanské společnosti chce dále pracovat?

Rovněž části o vztahu státu a občanské společnosti jsou poměrně povrchní, nepřehledné a závislé na několika titulech přehledové literatury (převážně Potůček). Autorka konstatuje, že „(v)ztah mezi státem a občanským sektorem je dán historickým kontextem“ (s. 18), ale nijak toto tvrzení nevysvětluje. Chybí zde zmínka např. o teorii sociálních počátků.

Výklad Arendtové je kvalitní. Není však jasné, proč jsou do textu zařazena některá témata (moc, násilí a autorita) a k čemu slouží vsuvky věnované jiným autorům (Gadamer o fronesis – to je zcela relevantní, ale nevyužito, Popper?).

Autorka bohužel nepracuje s výkladovou a kritickou literaturou k Arendtové a její výklad tak zůstává omezen na imanentní interpretaci samotné Arendtové. Unikají jí tak zajímavé a relevantní kritiky, které by jí umožnily téma uchopit hlouběji. Bohužel nenašla ani výkladové texty, které se věnují problému jednání podle Arendtové v občanské společnosti (Habermas, Seyla Benhabib, Canovan atd.). Stejně tak se nesnaží umístit Arendtové myšlení do historického a sociálního kontextu a její pojmy objasnit odkazy na vlivy, které na ní působily, nebo na paralelní koncepce rozvíjené ve stejné době (jednání, moc, masová společnost a její kritika, politická svoboda a demokracie atd.).

Třetí kapitola, v níž má dojít k zodpovězení základní teoretické otázky, je povrchní a nepřesvědčivě vyargumentovaná. Aby autorka mohla náležitě odpovědět, musela by:

A, mít jasné vlastní pojetí občanské společnosti a v jejím rámci rozlišit různé sféry odpovídající základním konceptům Arendtové

B, analyzovat, jak Arendtová chápe občanské sdružování v jeho nejrůznějších podobách (např. odborové hnutí ve *Vita activa* nebo rady, které Arendtová probírá ve V.A. a zejména v důležité knize *On revolution*, již autorka necituje)

C. analyzovat Arendtové koncept sociální, jeho nástup v moderní době, důsledky tohoto jevu pro úpadek politiky i veřejného jednání a jeho vztah k občanské společnosti

D. Na základě analýz A,B,C zodpovědět otázku, zda je jednání podle Arendtové možné v občanské společnosti podle Muzikářové.

Domnívám se, že velká část dnešní občanské společnosti spadá do sféry sociální, kterou Arendtová popisuje v kapitole 6 *Vita activa*. Sem budou patřit organizace poskytující nebo financující sociální služby v nejširším smyslu a některé advokační organizace.

Vedle toho však zůstanou organizace občanské společnosti věnované kultuře, veřejné advokacii a veřejné politické angažovanosti. U těch se dají rozvíjet zajímavé úvahy o jejich vztahu k jednání v Arendtové intencích, které však nepatří do tohoto posudku. Doporučuji diplomantce, aby si k obhajobě připravila výklad na toto téma. Stejně tak stojí za zamyšlení situace neorganizovaných občanských aktivit a role významných občanských osobností. Opět přenechávám autorce jako téma k obhajobě.

Autorka ve své odpovědi (kap. 3) posouvá důraz na oblast práce, nezaměstnanosti, rovnosti pracovních příležitostí atd., ale to je jen velmi malý díl celé problematiky. Pomoc nezaměstnaným a handicapovaným (s. 49) není jednání ve smyslu Arendtové! Stejně tak není pravda, že dobrovolnictví = jednání (je ovšem pravda, že profesionalizace = konec jednání). Daná argumentace, která opět vychází z redukce Arendtové pojetí na kritiku *homo laborans*, je velmi povrchní a v rozporu se základními tezemi Arendtové.

Závěr práce je velmi stručný a v poslední větě předestírá tezi, která nebyla prokázána (ač to úvod slibuje!). I toto považuji za úkol pro diplomantku u obhajoby.

Práce s literaturou je korektní, některé texty jsou ale vytěženy jen velmi povrchně (např. Powell a DiMaggio).

Práci doporučuji k přijetí za předpokladu, že autorka u obhajoby uspokojivě odpoví na kritiku a navrhne odpovědi na otázky položené v tomto posudku.